

TORONTÁL

POLITIKAI NAPILAP.

Felölös szerkesztő: Dr. Brájer Lajos.

Szerkesztőségi iroda:

Nagybecskerek,

Zapolya-utca 1-ső szám.

hová a lap szellemi részét illető minden közlemény intézendő.

Kiadóhivatal:

Pleitz Fer. Pál könyvnyomdája
Nagybecskerek, Zapolya-utca 1.
hová a hirdetések, az előfizetések és a lap szétküldésére vonatkozó felszólalások intézendők.

Telefon 21. szám.

Előfizetési árak:
Egész évre ———— 24 kor.
Félévre ———— 12 :
Negyedévre ———— 6 :
Egy óra ———— 2 :
— Egyes szám ára 8 fill. —

Hirdetések

a kiadóhivatalban fogadtatnak el.
Azonkívül az összes hirdetési irodákban.

Megjelenik

vasár- és ünnepnapok kivételével
mindennap délután 5 órakor.

Nagybecskerek, 1908.

XXXVII. évfolyam 72. szám.

Péntek, március 27.

A munkanélküliség.

— március 27.

Az angol alsóház most a munkanélküliség megszüntetése fölött tanácskozik. A tanácskozás kapcsán érdemes ezt a témát nálunk is előtérbe állítani, hogy bizonyos orvoslásról gondoskodhassunk, mert a munkanélküliség kérdése — ha most momentán nem is — de rövid idő múltán különböző okokból előreláthatólag súlyos gazdasági szerepet fog játszani.

A munkanélküliség megoldása nem szociálista, hanem szociális kérdés. Lehet ez természetesen valamely politikai párt követelménye is, de épp oly kevéssé foglalkozhat le azt egy párt magának, mint amennyire ki nem térhet előle bármelyik uralmon levő kormány és bármelyik politikai frakció, mely reflektál arra, hogy komoly beszámítás alá essék, hogy törekvéseinek, céljainak reális alapot tulajdonítsanak. Sőt a munkanélküliség még csak nem is azoknak körét érdekli, kiknek ez kenyérkérdés, hanem érinti az egész gazdálkodó társadalmat, érinti az egyetemes állami hatalmat, mely polgárainak megélhetéséről, lehető jólétéről gondoskodni köteles.

Amíg helyi jellege van a munkahiánynak, amíg szűkebb területre szorítkozik és nem terjed túl ennek határain, addig veszedelmes lehet az illető területre, az illető piacra nézve, de mélyebb gazdasági és társadalmi kihatása nincs. A gyors forgalom kiegyenlíti a különböző piacok közötti differenciákat és az emberanyagban megtestesült árut, a munkaerőt elszállítva egyik helyről a másikra, az egyensúly helyre van állítva. De ha a munkahiány mint a világpiac tüneté jelentkezik, akkor az egyszerű tünethöz társadalmi kór lesz, a gazdasági élet megromlása, kerékkötője. Es ekkor táruul élénk a munkanélküliség veszedelme a magazi nagyságában, akkor táruul élénk ez a borzalmas, az egész civilizált világra kiterjedő társadalmi betegség, mely minden járványnál jobban pusztít, mert nem hagyja érintetlenül még azokat sem, kiket közvetlenül nem is támad meg.

A modern gazdasági élet a bérmunkára van alapítva. A tőkével rendelkező gyáros, vagy földbirtokos, vagy más névre hallgató termelő megveszi pénzen a termelés eszközeit, a nyers anyagot, a gépet és a gépeket mozgó emberi hajtóerőt. Ezt az erőt nevezik munkának és a neki juttatott fizetséget bérnek. Egész gazdasági életünk arra van felépítve, hogy a tőkes amint talál a piacon feldolgozható anyagot, éppen úgy találjon emberi erőt is, mely a feldolgozást akár keze munkájával, akár gépek felhasználásával teljesítse. És viszont a társadalmi egyensúly, a nagy tömegek megélhetése arra épül, hogy a piacra kerülő munkaerő bevőre találjon, mert ha ilyen nincs, a megélhetés feltételeiben vannak a nagy munkástömegek megtámadva. Ez az utóbbi a munkahiány esete, mely egyetemessé válik akkor, ha a keresletet alkotó tőkések visszavonulnak mindenütt a munkaerő megvásárlásától és ezzel felidézik a bérmunkások kénytelen téltenségét. Mert a bérmunkások csak akkor dolgozhatnak, ha erre felfogadják. Ha a piacon felkínált munkareje nem talál bevőre, bármennyire igyekeznek is foglalkozni, bármennyire óhajtsa is, hogy ereje paragon ne maradjon, meddő marad ezen törekvés, mivel a dolgozhatóság

hoz nyersanyag és gép kell, ezekkel pedig csakis a tőkések rendelkeznek.

A munkanélküliség kérdését a mai gazdasági berendezkedésben fökélevesen megoldani nem lehet. De segíteni, előrelátó intézkedésekkel a kérdés mérgét enyhíteni lehet és kell is s azért az államnak, valamint minden gazdasági tényezőnek foglalkozni kell a dologgal, hogy ha nálunk is aktuális lesz, ne találjon bennünket készületlenül. Erre nekünk annál is inkább kell jó eleve gondolnunk, mert gazdaságilag gyenge ország vagyunk s nagyobb gazdasági rázkódást nem igen bírunk ki.

Iparfejlesztés városunkban.

Nagybecskerek, március 27.

Gaul Károly, a m. kir. technológiai iparmúzeum igazgatója s műegyetemi tanár, országos körutja alkalmából tegnap az igazgatása alatt álló helybeli ipari továbbképző tanfolyamot meglátogatta, hogy annak munkásságát, az ipari könyvtelvi és fogalmazási gyakorlatokat, az építészeti szakrajzokat, a szerkesztő és ábrázoló mértani és szabadkézi rajzokat megtekintse; hogy a várossal, a tanfolyam felügyelő bizottságával, az ipartestület elnökségével s a tantestülettel a további teendőket megbeszélje.

A tantestület működése s az elért eredmény fölött teljes megalégedéssal nyilatkozta.

Az egybehívott értekezleten megjelentek: Dr. Plechl Szilárd, a felügyelő bizottság elnöke, Menczer Lipót alelnök, dr. Várady Imre országgyűlési képviselő, dr. Annau Ernő, Baaden Károly, Bányai Jakab, Beck Pál, Fischer Mór, Haidegger Ödön, Jeszenszky Nádor, dr. Klein Mór, Kénoszt Vilmos, Lovrich Antal, Mattanovics György, Seprős Valter, Szabó Bertalan, Szegfű Sándor, Szabó Sándor, Török Ferenc, Wéling István és Streitman Antal, mint a felügyelő bizottság, a város, az ipartestület s a tantestület képviselői.

Az értekezletet Gaul Károly nyitotta meg. Kifejtette, hogy a magyar nemzet a kiegyezéstől kezdve a nemzeti jogok kivívására fektetett főszűlyt, a közgazdasági ügyeket alig vette figyelembe. Az országgyűlésre jogászokat küldött, kik be el is mentek a külföldre, tanulmányutra, az ott látott közgazdasági ügyeket ismét csak jogász szemérvágen keresztül látták. Ami különösen az iparfejlesztés terén történt a legújabb időkig, az nagy luxus volt. Felső iparos iskolák létesültek mag az alsófokúak teljessen hiányoztak. Levegőbe építettünk. Emellett drága pénzen a külföldnek neveltünk vezető és tervező erőnket, mert itthon ezek alkalmazást nem kaphattak.

A közgazdasági miniszterium élén egész napjainkig nem állott szakember. Csak most vagyunk ama szerencsés helyzetben, hogy miniszterünk, mint gyakorló mérnök, Olaszországban közvetlenül érintkezett az iparosokkal, az ipari munkásokkal.

Az itt szerzett tapasztalatok alapján Kossuth Ferenc az iparfejlesztés felépítésére az ipari továbbképző tanfolyamok létesítését elrendelte.

Ilyen tanfolyam működik Nagybecskereken is a polgárság szeme előtt immár egy fél év óta — sok küzdelemmel bár, de szép eredménnyel.

Az ügy intézőire, munkásaira és az iparos ifjuságra buzditólag hatott Torontálmegye, Nagybecskerek város, az állami felső kereskedelmi iskolai igazgatóság és a helybeli takarékpénztárak áldozatkészsége, melylyel a tanfolyam munkássága elé gördülő minden akadályt sikerült elhárítani.

Végül kéri az értekezletet, nyilatkozzék, szükségesnek tartja-e a tanfolyam tovább való

fenntartását, ha igen, szükséges-e még szaktanfolyamokkal kibővíteni és milyennek.

Az értekezlet egyhangulag odanyilatkozott, hogy a tanfolyam fenntartását városunk iparának fejlesztésére szükségesnek tartja, s hogy az egy cipész és egy szabó tanfolyammal bővíttessék ki.

Gaul Károly ígéretet tesz, hogy a két szaktanfolyam létesítésére a kellő lépéseket meg fogja tenni és ajánlja a tanfolyamot a város polgárságának, a felügyelő-bizottságnak további jóindulatába.

Gaul Károlyt lelkesen megéljenezték s dr. Plechl Szilárd a felügyelő-bizottság nevében mondott neki meleg köszönetet a látogatásért, szakavatott s tanulságos értekezésért.

Ezután Gaul Károly értekezést tartott még a tantestülettel. Majd híres szönyeggyárunkat látogatta meg.

HIREK.

Tájékoztató.

A gőzfürdő (telefon 118. szám) minden nap regeli 8 órától kezdve 1/21-ig az urak részére nyitva van; hölgyek részére minden kedden és pénteken déltől 15 óráig délután; ugyanazon napokon este 1/6-tól 7-ig urak részére is. Vidéki hölgyek részére minden nap déliben gőzfürdő. A kádfürdő reggeltől este 6-ig nyitva marad.

A Torontálmegyei Magyar Közművelődési Egyesület ingyenes olvasóhelyisége és könyvtára nyitva mindennap d. u. 5 órától este 10 óráig, vasár- és ünnepnapokon d. u. 2 órától este 10 óráig.

Március 31. Állandó választmányi ülés.
Április 1. Állandó választmányi ülés.
Április 2. Rendkívüli megyei közgyűlés.
Április 2., 3. Gyermeknap.
Április 11. Jótékony nőegylet közgyűlése.
Április 13. Közig. bizottsági ülés.

A dadák alkonya.

— A gyermekvédelem intézkedéseiről. —

Bizony ez is bekövetkezett: ma-holnap nem lehet Magyarországon dadát kapni. Gazdag uri asszonyoknak, akik nem tudják vagy nem akarják táplálni az öklömnyi csecsemőt, eddig könnyű dolguk volt: abadt szoptató dajka elég. Szegény proletárasszonyok a maguk apróságát kiadták valahová falura, ők pedig beálltak szolgálni s erőt, életet adtak havi bérért a mások gyermekének.

Ennek most már vége. A dadáknak bealkonyodott. Az új gyermekvédelmi törvény intézkedései lehetetlenné teszik, hogy a fiatal anyák megszabaduljanak újszülött csecsemőjüktől s dajkáknak álljanak be.

A dadák rendszerint a bukott cselédleányok és a falusi parasztyenyecskék sorából teltek ki. A cselédleányok törvénytelen gyermekeiket elhelyezték a lelencházba. Itt az apróságokat kiadták vidékre, az anyja pedig beállott dajkának s a keresetéből fedezte a saját gyermekének felneveltetési költségeit. Ha a lelencházba az új szülöttet nem vették föl, akkor az anyja keresett falun valami szegény asszonyt, aki a saját gyermekével együtt ezt az idegen gyermeket szoptatta és gondozta.

Az új gyermekvédelmi törvény azonban ezt a rendszert megváltoztatja. Éveken keresztül azt tapasztalták ugyanis, hogy a dadák szépen megerősítik, életben tartják az uri csecsemőket, az ő gyermekük azonban legnagyobbbrészt elpusztul az idegen kezekben. A gyermekhalandóságot éppen ez a dajka rendszer idézi elő. A törvény tehát az elvet akarja teljes határozottsággal keresztül vinni, hogy minden anyja szoptassa a saját gyermekét.

A lelencházba ezért a törvénytelen gyermeket nem veszik föl. Itt ezentul csakis a kített csecsemők kapnak helyet. Nem enged meg a törvény, hogy a szülő odaadja másnak a gyermekét, csak akkor, ha annak az anyának, aki a szoptatást elvállalja, ugyanolyan idős a gyermeke. A kihelyezéseket a hatóságoknak be kell jelenteni s ha a hatóság úgy találja, hogy a szoptatást olyan anyja akarja elvállalni, akinek a gyermeke már hét-nyolc hónapos, ezt közegészségügyi szempontból eltiltja. A cselédleányok tehát ezentul nem mehetnek dajkának: maguk kötelesek gyermekeiket táplálni.

Ez az intézkedés az utóbbi két hónapban

egyszerre érezte a maga hatását. Az új gyermekvédelmi törvény életbeléptetése óta alig lehet dadát kapni. Az mehet csak dadának, akinek éppen olyan idős gyermeke van, mint a nagysága gyermeke. Természetesen ilyen dadát csak a legnagyobb utánjárásal lehet találni. Az uri házaknál tehát bele kell törődni abba, hogy két apróság sirjon, visitsen a házban, mert a dada is ott kénytelen tartani és táplálni a gyermekeket a helyén. A dada alkalmazása ilyen körülmények mellett csak nagy kényelmetlenség és nagy költség árán lehetséges. Fel is szokott néhány hét alatt a szoptatás dajkák bére 25–30 frtra. És még akkor is boldog lehet az a szülő, aki hozzájuthat. Dadát ezentúl igazán csak jómódu szülő vehet a házához. A minthogy sok helyütt a legnagyobb áldozatot is meg kell hozni erre a célra, mert az uri asszonyok között igen sok anya van, aki nem elég erős és egészséges arra, hogy kilenc hónapig táplálja a gyermekét.

— **Rendkívüli városi közgyűlés.** Nagybecskerek város képviselőtestülete március 30-án délután 3 órakor rendkívüli közgyűlést tart. A közgyűlésen az ötödik állami ovoda építését és az előfogatás ügyét tárgyalják.

— **Tanács és iparülés.** A városi tanács holnap délelőtt dr. Perisics Zoltán polgármester elnöksége alatt tanácsülést tart, amelyen folyó ügyeket fognak elintézni. A tanácsülést 11 órakor iparülés követi.

— **A „Vidéki Hirlapírók Országos Szövetsége”** március 29-én vasárnap délután fél 3 órakor tartja meg rendes évnegyedesi igazgatósági ülését Budapesten, az Othon írók és hirlapírók köre helyiségében. Az igazgatósági ülés tárgysorozatán, a rendes tagok felvétele, segélykérvények elintézése és az alapszabályok módosítására vonatkozó javaslat mellett még több igen fontos tárgy, köztük Somfai János beadványa szerepel. Ezen az ülésen számol be az elnökség a szövetség szegedi központjához az 1908. év első negyedében beérkezett adományokról, melyek a beteg és állás nélküli vidéki hirlapírók segélyalapját gyarapítják. A nagylelkű adakozóknak ezután mond köszönetet a V. H. O. Sz. elnöksége és a következőben nyugtatja adományait: Aradi első takarékpénztár 100 korona, Arad megyei takarékpénztár 100, Pécsi takarékpénztár 100, Győr városi és megyei takarékpénztár 50, Szegedi Bankgyűlés r. t. 50, Torontál megyei takarékpénztár és hitelbank 50, Szegedi takarékpénztár 25, Egri agrár takarékpénztár 20, Egri takarékpénztár 20, Heves megyei hitelbank 20, Heves város és vidéki takarékpénztár 20, Hatvani népbank 20, Hatvan vidéki takarékpénztár 20, Gyöngyösi takarékpénztár és hitelintézet 20, Gyöngyösi takarékpénztár egyesület 10, Heves megyei általános bank 10, Szolnoki kereskedelmi bank és takarékpénztár 20, Siklósi kereskedő ifjak 5 korona.

— **A gyermeknap Nagybecskereken.** A gyermekvédő liga nagybecskereki fiókja tudvalevőleg plakátokat küldött a kereskedőknek és iparosoknak, hogy azokat üzleteikben, kirakataikban helyezték el. A liga vezetősége kéri most azokat a kereskedőket és iparosokat, akik tévedésből nem kaptak volna ilyen plakátot, forduljanak Szilágyi Albert titkárhoz (vármegyeház), aki készséggel bocsátja azokat rendelkezésükre.

— **A belügyminiszter és a munkásegyletek.** A m. kir. belügyminiszter az orsz. jellegű munkásegyletek helyi csoportjának bejelentése körüli eljárás ügyében 1906. évi november hó 9-én 122.000. szám alatt kiadott körrendelet kiegészítéseképpen a következő újabb körrendelet intézte az összes törvényhatóságokhoz:

Az országos jellegű munkásegyletek helyi szervei megalakulásának bejelentései alkalmával az tapasztaltatott, hogy a helyi szervek (különösen az úgynevezett helyi csoportok) ügyrend, ügykezelési szabályzat, házirend stb. elnevezés alatt olyan, állítólag az anyasegylet közgyűlése által megállapított szabályzatokkal vannak ellátva, melyek a 122000/1906. számú itteni körrendelet 7-ik pontjának második bekezdésében foglaltakkal is ellentétben oly intézkedéseket tartalmaznak, melyek a tagok jogai és köteleességei, különösen a tagok pénzbeli járuléka, valamint a helyi szervek (befizető helyek, szakosztályok, helyi csoportok) működésének irányítására nézve az alapszabályokban megállapított kereteket túllépik. Az egyleti szervek természetéből következő, hogy az egyleti alapszabályoknak rendeltetése éppen az, hogy az illető egylet tagjainak jogai és köteleessége felől ulla a tagok, mint a tagok érdekei szempontjából szükséges felügyeletet gyakorló hatóságok teljesen tiszta képet nyerjenek. Nyilvánvaló tehát, hogy az anyasegylet, vagy annak bármely szerve által — bármiféle elnevezés alatt — kiadott oly szabályzat, mely az alapszabályokban megállapított kereteket túllaladja s a tagokra (pl. lejárulék vagy egyéb címen) oly pénzbeli járulékot vet ki,

melyről az alapszabályok egyáltalában nem intézkednek, tulajdonképpen teljesen hatálytalan s a tagokat egyáltalán nem kötelezi. Tekintettel tehát arra, hogy az országos jellegű munkásegyletek alapszabályai a tagoknak köteleességévé teszik azt, hogy az országos egyesület (szövetség) közgyűlése által alkotott ügyrendnek is alávesse magukat és tekintettel arra, hogy ezen országos egyesületek (szövetségek) tényleg adnak ki ügyrend, ügykezelési szabályzat, házirend stb. elnevezések alatt külön szabályzatokat és pedig különösen az u. n. helyi csoportok számára, a 122000/906. szám alatt általam kiadott körrendelet kiegészítéseképpen ezennel elrendelem, hogy a helyi szervek (befizető hely, szakosztály, helyi csoport) megalakulásának bejelentése alkalmával a 122000/1906. számú körrendelet 2. pontjában felsorolt kötelekiken kívül bekvintassanak a fent említett szabályzatok és amennyiben a bemutatott szabályzat vagy szabályzatok az alapszabályokkal összehasonlítva, a tagok jogai és köteleességei, valamint a helyi szerv működésének irányítására nézve az alapszabályok keretét túllaladó intézkedéseket tartalmaznak vagy tartalmaznak, a helyi szerv megalakulásának tudomásul vétele megtagadandó. Budapest, Andrassy s. k.

— **A temesvári konyhaművészeti kiállítás.** Mint Temesvárról jelentik, az ottani konyhaművészeti kiállítás a jövő hónap 11-én nyílik meg a sikerre való legteljesebb kiállítással. Számos ipari és kereskedelmi vállalkozáson kívül méltó módon vesz benne részt Temesvár sz. kir. város és Budapest főváros, melynek tanácsa nagyobb összeget szavazott meg erre a célra és a fővárosi vegyészeti és élelmiszervizsgáló intézetet küldi le a kiállításra. Örvendtes jelenség, hogy a kiállítás résztvevői között ott találjuk a délvideki nagyobb földbirtokosokat is, köztük a zombolyai Csekonics gróf, a remetei Ambrózy báró, a gyarmatai Gudenusz báró, a rizstelepi Karátsónyi gróf, a nagyszentmiklósi Nákö gróf-féle és más uradalmakat, amelyek élelmiszereikkel jelennek meg. A földművelés- és kereskedelemügyi kormány rendkívül melegséggel leiratokban értesítették a kiállítás elnökét, Telbisz Károly dr. udv. tan., polgármestert a szubvenció megadásáról, s ezzel most már a kiállítás anyagi sikere is biztosított van. Jelentkezéseket még e hó 30-ig fogadnak el a kiállítás irodájában, a Koronaherceg-szállóban (Temesvár)

— **Az államvasuti műhelymunkások munkáidejének leszállítása.** Kossuth Ferenc kereskedelemügyi miniszter az államvasutak igazgatóságához rendeletet intézett, amelylyel az államvasuti műhelymunkásoknak eddig tíz órába megszállt munkaidejét a munkabérek és az általa már a múlt évben engedélyezett egy és fél órai déli pihenő időnek érietlen hagyásával kilenc és fél órára szálította le. Ez az intézkedés a munkások régen hangzottatott kívánságának teljesítését jelenti.

— **Nagybecskerek legöregebb asszonya meghalt.** Nagybecskereken tegnap halt meg a város legöregebb asszonya: özv. Staitz Katalin 107 éves korában. Az elhunyt mathuzsalemi kort ért matróna néhai Staitz Györgynek, egykori nagybecskereki gör. kel. szerb főesperesnek volt az özvegye s most kialudt hosszú élete fátyla. Az elhunyt matrónát ma temették el óriási részvét mellett.

— **Vakok felvétele.** A vakok kolozsvári áll. segélyezett országos intézetébe a jövő 1908/9-iki tanévre, mint az igazgatóság közli, vallás és nemzetiségre való tekintet nélkül, 15–16 vak fiúvándék vétetik föl. Felvételnél 8–14 éves vak fiúk, kik a vakaságon kívül más testi vagy szellemi fogyatkozásban nem szenvednek. Ezen tanévben több alapítványi hely üresedik meg, mely alapítványi helyeket oly szegény szülők vak fiúgyermekéi nyerhetik el, kik szegénységüket szegénységi bizonyítvánnyal igazolni tudják. A kérvények május hó végéig a „Vakok kolozsvári áll. segélyezett orsz. intézete” igazgatóságához nyújthatók be. Bővebb felvilágosítással az intézet igazgatója bárkinek szolgál.

— **Felülízetés.** A nagybecskereki szerb „Olvasókör” által folyó évi március hó 8-án megtartott műkedvelői előadásal egybekötött táncmulatság alkalmából a következő felülízetések történtek: Dr. Várady Imre, dr. Kardos Samu 10–10 korona, Sztájkity Zsárkó, dr. Konyovits György 5–5, Matejits Oga és Gyula, Venovics Misa, 4–4, Turinszky Tósa 3, dr. Zsupunsky Szlavko, Jankó Ágoston, Oldal István, dr. Kuszing, Dazsu Péter, Bogojevits Mladen, Vinczánov Mladen, dr. Vászits Eodre, Sztokovits Iván, Dimitrievits Joca, Gigorijevits Joca, Schebäck Ottó fogtechnikus, Radicev Laza, id. Lukits Lyubomir, Tolicski Száva 2–2, Stefanovics Aca 260, Stefanovits János 220, Risztits Velyko 120, Sztankovits E., Dimitrijevits Pál, Gáborov Milán, Sindelás Béla, Rádits Milán, Kozlovacska Nikola, Turinszky Péra, Pivarszki Sztéva, M. P. N. N. 1–1 korona, Markus Milolyub 80 N. N. 80 fill., N. N. 60 fill., Csuresin Riszta 20 fillér.

— **Vásártartási engedély.** A kereskedelemügyi miniszter megengedte, hogy a Pancsova törvényhatósági joggal felruházott városban a folyó évi április 22, 23, 24. és 25. ikére az országos vásár április 8, 9, 10. és 11-ikén tartassék meg.

Törvényszék.

Lehet-e hivatalos jelentés alapján írni?

— Nevezetes kurial ítélet. —

A nagybecskereki kir. törvényszék tegnap hirdette ki a m. kir. kuria ítéletét Somfai János, a „Torontái” segédszerkesztőjének és Hoffmann Béla, a „Módos” című lap volt szerkesztőjének az ügyében. Somfai és Hoffmann hivatalos csendőri jelentés adatai alapján ugyanis azt írták Marok Ernő szarcsai birtokosról, hogy felgyújtotta a házát. Marok ezért mindkettőjüket sajtó útján elkövetett rágalmazásért bepörölte. A nagybecskereki kir. törvényszék, valamint a szegedi kir. ítélőtábla Somfai és Hoffmann fölmentette, egybehangozva azzal az indoklással, hogy az 1848. évi törvény rendelkezése szerint az, aki valamely hivatalos jelentést vagy az abban foglalt adatokat hűen közli, mint ahogy azt a vádiottak tették, nem büntethető.

A panaszos fellebbezése folytán az ügy a kuriához került, amely váratlan ítéletet hozott. A kuria ugyanis mindkét egybehangozó fölmentő ítéletet megsemmisítette és Somfai 10, Hoffmannat pedig 14 napi foga házra ítélte. Az ítélet terjedelmes indoklásában magva az, hogy a kuria szerint valamely vizsgálat alatt levő ügyről mindaddig, míg a vizsgálat befejezve nincs, hírt adni nem szabad.

A súlyos ítélet ugy jogászi, de különösen hirlapírói körökben nagy feltűnést kelt s a hirlapírára s azok munkáira mesze kibátó jelentőségű, ha a jövőre nézve a kuria ítélete irányadóul szolgál.

Anélkül, hogy a kuria ítéletét további megjegyzés tárgyává tennék, közöljük itt Somfai Jánosnak az ország sajtótestületéhez: a vidéki hirlapírók országos szövetségéhez, az Othon írók és hirlapírók köréhez, a budapesti újságírók egyesületéhez és a katolikus írók és hirlapírók országos Pázmány egyesületéhez intézett következő beadványát:

Igen tisztelt Elnökség!

Tisztelettel alulírott, mint a Nagybecskereken megjelenő „Torontái” politikai napilap segédszerkesztője, 17 esztendeje működöm mint hivatalos újságíró. E hosszú újságírói munkásságomban most ért először a baleset, hogy a bíróság elé kerültem s a m. kir. Kuria két egybehangozó fölmentő ítélet ellenére elítelt olyasmért, amiről én voltaképpen nem tehetek. Ez az ítélet, amely engem kötelességem teljesítéséből kifolyólag sújtott, olyan, hogy az már nem az én ügyem, hanem az egész sajtóé, mert ha ez az ügy precedensül szolgál, megbéníthatja a sajtó működését.

Ez ítélettel szemben, amely mondom a sajtóra nézve messzekiható jelentőségű, fordulok a tekintetes Elnökség útján az Egyesülethez, hogy részben nekem valamely védelmet nyújtson, főképpen azonban, hogy az én ügyemből kifolyó elvi kérdésben állást foglaljon, esetleg sajtótörvényünk megfelelő módosítása iránt lépéseket tegyen, hogy más újságíróársamat kötelessége teljesítésében a kuriai ítéletből kitetsző felfogás ártatlanul ne sújtsa.

Alábbiakban röviden bátor vagyok előadni ügyem történetét, amely azt hiszem kellőképpen megvilágítja a dolgot s indokoltá teszi, hogy a sajtótestületekhez orvoslásért fordulok.

Múlt évi 1907. május havában történt ugyanis, hogy a módosi főszerkesztőség egy módosi hetilap munkatársával hivatalosan, kifejezetten hivatásból közölte a szarcsai csendőrség hivatalos jelentését, hogy Marok Ernő nevű szarcsai birtokos saját házát felgyújtotta s ezért az ügyészségnek följelentette.

A módosi lap a jelentés alapján és ahhoz híven a gyújtogatást megírta s a módosi lap nyomán én is kiadtam a hírt a „Torontái”-ban.

A följelentett birtokos, ki ellen később a bíróság az eljárást beszüntette, mert a csendőri vizsgálat adatait nem tartotta elégségesnek, rágalmazás miatt pórt indított ellenem. A nagybecskereki királyi törvényszék a vizsgálat során megállapította, hogy a jelentést illetékes hivatalos közeg adta át az újságíróknak közlés céljából, s hogy a hirlapi közlemény hűen megfelel a csendőri jelentés adatainak. Ennek folytán a törvényszék az 1848-iki törvény rendelkezése alapján, mely szerint nem büntethető az, aki valamely

hatósági jelentést a valóságunk megfelelően köz-
zéses, a vád alól fölmentett.

Ugyancsak hasonló indokkal fölmentő ítéletet
hozott a szegedi kir. ítélőtábla is.
A penzszos föllebbezése folytán az ügy a
királyi Kuriához került, amely most megemmi-
sította a két bíróság egybehangzó fölmentő ítéletét
és engem rágalmasz miatt 10 napi fogházra ítélte
azzal az indokkal, hogy bár a valóságunk meg-
felelően történt a közlés, de míg valamely ügy-
ben a vizsgálat befejezve nincs, addig arról hirt
adni nem szabad.

A kuriai ítélet ellen jogorvoslásnak helye
nincs, azonban szerény véleményem szerint az
újságíróknak, valamint a sajtónak a jövőre nézve
ilyen felfogás ellen szükséges orvoslást keresnie.

A kuriai ítélet folytán ugyanis az újságíró
kötelességszerű hiráda ugyancsak lehetetlenné
van téve. Ez ítélet alapján az újságíró, ha a
közlésre átadott rendőri, esendőri, vagy más
hatósági jelentést megírja, becsukják. Előáll tehát
az az eset, hogy a sajtó csak végérvényes kuriai
ítéleteket közölhet s ezzel a hírszolgáltatást, amely
legfőbbzör a köznek szolgál, teljesen megbénítja,
vagy pedig az újságíró minden büntügyi hír meg-
írásánál, annak dacára is, ha azt illetékes ható-
sági közlés céljából kapja, mindennap
kiteszi magát a becsuktatás veszedelmének.

Lehet ugyan arról vitatkozni, hogy vala-
mei büntgyről annak befejeztéig hirt adni nem
szabad, de ha ezt illetékes hatósági személy
közlésre kiadja az újságíróknak, azért az újsá-
gíróknak verni el a port, jogilag és emberileg is tel-
jességgel igazságtalan. Ezt a sajtónak szó nélkül
hagyni nem szabad s ez ellen a sajtónak saját
érdekeiben, de a köz érdekében is orvoslást kell
keresni. Hiszen legfőbbzör a társadalom, a köz-
java megköveteli, hogy vizsgálat alatt levő bün-
ügyek különböző stádiumáról a sajtó hirt adjon,
hogy az ítélet meghozataláig sokszor szabadon
levő tünösök tovább ne árthassanak a társada-
lomnak.

Hogy jogilag mennyire van igazam, nem
tudom, de hogy mint újságíróknak és mint ember-
nek igazam van, azt teljesen átérzem és nyíltan
valom.

Ismételten bátor vagyok tehát hangoztatni,
hogy az újságírói munkásságot lehetetlenné tevő
ilyen bírósági felfogás ellen a sajtónak, szerény
véleményem szerint, állást kell foglalni és orvosa-
lást keresni s azért mély tisztelettel kérem az
Egyesületet, hogy kegyeskedjék ilyen irányban a
sajtó érdekében eljárni.

Tiszteletteljes előterjesztésemet ismételten
nagybecsű figyelmébe ajánlva, vagyok a tekinte-
tes elnökségnek

Nagybecskerek, 1908. március 25

kiváló tisztelettel
Somfai János,
hirlapíró.

A Vidéki hirlapírók szövetsége vasárnap
tartandó igazgatósági ülésén már tárgyalni fogja
az ügyet.

A szövetség igazgatósága egyben kegyelmi
kérvényt nyújt be Somfai érdekében, amelyet
kiváltságilag fog átadni az igazságügyminisz-
ternek.

TAVIRATOK.

Országgyűlés.

A képviselőház ülése.

Budapest, március 27. (A „Torontál”
eredeti távirata.) A házszabályrevízió rész-
letes vitája az általánosnál jóval lassabban
halad. A balpártiak ugyanis most minden
alkalmat megragadnak, hogy a vitát huz-
zák s ma is az ülés jórésztét jegyzőkönyvi
és házszabályvitákkal töltötték ki. Az első
szakaszhoz így ma mindössze csak két
szónok beszélt.

Az ülést Justh Gyula elnök nyitotta
meg. A kormány részéről csak Wekerle
Sándor miniszterelnök van jelen.

A múlt ülés jegyzőkönyvének hitelesi-
tésénél

Lengyel Zoltán szót kér a jegyző-
könyvhöz. Azt indítványozza, hogy a
jegyzőkönyvnek azt a részét, mely Farkas-
házy tegnapi módosításának visszautasítá-
sáról és szövegvonásáról szót, módosítsák.
Fejtegeti továbbá, hogy módosítást a rész-
leteknél bármikor be lehet adni s így
Justh elnök tegnapi eljárása házszabály-
ellenes volt. Egyben kijelenti, hogy magáévá
teszi Farkasházy tegnapi visszautasított
módosítását és írásban benyújtja azt.

Justh Gyula elnök tiltakozik az ellen,
hogy ő házszabályellenesen járt volna el.

Szigoruan tartja magát a házszabályokhoz
és semmiféle párttekinetek nem vezetik.
Kéri a jegyzőkönyv változatlan hitelesítését.

Lengyel Zoltán kijelenti, hogy in-
dítványát és módosítását főtartja.

Czobor László helyesli az elnök
eljárását s a változatlan hitelesítés mel-
lett szól.

Farkasházy Zsigmond azt han-
goztatja, hogy az elnök tegnapi eljárása
veszedelmes precedensül szolgálhat. Ennek
elkerülésére kéri az elnököt, szólítsa őt
föl, hogy módosítását vonja vissza. O ezt
megteszi s ezzel a dolog el lesz intézve.

Miután még Hammersberg László
jegyző kéri a jegyzőkönyv változatlan hite-
lesítését, az elnök felteszi a kérdést. A
Ház többsége változatlanul hitelesíti a
jegyzőkönyvet.

Erre most házszabályvita keletkezik.
Bredicianu Coriolán, Maniu Gyula,
Vlád Aurél, Hoffmann Ottó, Len-
gyel Zoltán, Molnár Jenő, Farkas-
házy Zsigmond beszélnek s azt kíván-
ják, hogy Lengyel Zoltán indítványa értel-
mében a Ház nyomassa ki és osztassa
szét Farkasházy és Nagy György tegnapi
indítványait.

Eközben Rakovszky István ale-
nök veszi át az elnöki székét s ő rendeli
el a szavazást Lengyel indítványa fölött.
Lengyel indítványát a nagy többség elveti.

Ezután áttérhetek a házszabályrevízió
részletes vitájára, mely az első szakasz
körüli folyik.

Esőnek ma Mezőfi Vilmos beszél,
aki határozati javaslatot nyújt be, egyben
mindjárt kéri annak kinyomatását és
szétosztását.

A kinyomatást és szétosztást a Ház
elveti.

Utána Maniu Gyula nemzetiségi
szóval föl s stílus szempontból foglal-
kozik az első szakaszszal. Azt mondja, hogy
az első szakasz megszövegezése valóságos
merénylet a magyar nyelv ellen. A szakasz
magyartalanságaira vonatkozólag külön-
böző módosításokat nyújt be, ami pedig
a szakasz érdemei részét illeti, arra
nézve csatlakozik Nagy György indít-
ványához.

Maniu kibeszélte az egész ülést.

A bankkérdés.

Budapest, március 27. (A „Torontál”
eredeti távirata.) A bankbizottság tegnapi
délutáni megtartotta ülését Batthyány
Tivadar gróf elnöklésével. Az ülésen meg-
jelent Wekerle Sándor államtitkár is. Az
ülésen Batthyány Tivadar gróf elnök
azt ajánlotta, hogy most ne csak az
önálló bank mellett való állásfoglalást tartsa
a bizottság feladatának, hanem előbb
vitassa meg, hogy a közös jegybanknak
milyen előnyei és hátrányai vannak az
országokra nézve. E fölött hosszas vita volt,
a mely azzal végződött, hogy elfogadták
Batthyány javaslatát s egyben a bizottság
ülését elnapolta.

Budapest, március 27. (A „Torontál”
eredeti távirata.) A budapest-józsefvárosi
polgárság tegnapi gyűlést tartott, amelyen
az önálló nemzeti bank mellett foglaltak
állást. A gyűlésen dr. Nagy Dezső és
Polónyi Géza beszéltek, akiknek be-
szédei után elhatározták, hogy üdvözlík a
bankbizottságot és kéri, hogy föltétlenül
foglaljon amellet állást, hogy az önálló
nemzeti bank 1910-ben föllálistassék.

A vaskorona-rend új kancellárja.

Budapest, március 27. (A „Torontál”
eredeti távirata.) Mint Bécsből sürgönyzik,
Bylandt-Reid Artur gróf, a vaskorona-
rend új kancellárja, ma délelőtti tette le az
esküt Schönbrunnban a király kezeibe. Az
eskü után a király Bylandt grófot külön
kihallgatáson fogadta.

Bizalom a kormányban.

Budapest, március 27. (A „Torontál”
eredeti távirata.) Kecskemét város törvény-
hatósága ma délelőtti tartott közgyűlésén a
kormányban egyhangulag bizalmat sza-
vazott.

A horvát helyzet.

Budapest, március 27. (A „Torontál”
eredeti távirata.) A horvát politikai helyzet
dolgában politikai körökben a legkalan-
dosabb hírek terjengenek. Így azt beszélük,
hogy Rauch báró lemond a bánagról,
Pejacsevich gróf horvát bánt nevezik
ki újból bántá. Az ő bánága alatt a
kormányt a horvát koalíció venné át. E
hírek szerint Pejacsevich gróf báni kine-
vezése már befejezett volna, sőt azt
is mondják, hogy a belügyi osztályfőnököt
is kiszemelték, aki Vrbanics képviselő
lenne.

Ezekkel a hírekkel szemben illetékes
helyről kijelentik, hogy mindezt egyáltalán
nem lehet komolyan venni. Rauch Pál
báró állása szilárd s ő rá van bízva,
hogy saját maga megvalósítsa programját.

A budapesti tifusz.

Budapest, március 27. (A „Torontál”
eredeti táv.) A kiütéses tifusz még mindig
nem akar szünni. Tegnap megint két újabb
tifuszeset fordult elő. Az utcán tegnap dél-
után ugyanis Schubert József napszámos
és Megyeri Teréz napszámosné estek össze
a kiütéses tifusz tünetei között. Mindkettőt
bevittek a járványkórházba.

A párisi milliós bankbukás.

Budapest, március 27. (A „Torontál”
eredeti távirata.) Mint Párisból sürgönyzik, a Rochette-
féle nagy bankbukás dolgában tegnap a részvé-
nyesek gyűlést tartottak. A gyűlésen elhatározták,
hogy kéri fogják Rochette-nek ideiglenes szabad-
lábra helyezését, mert a részvényesek veszteségét
Rochette fogsága okozza.

Határidő-üzlet.

Budapest, március 27. (A nagybecskereki
Lloyd társulat távirata.) A mai tőzsdén déli
zárlatkor a következő árakat jegyezték:
Buza (áprilisra 1908.) . . . 22 82 — —
Buza (májusra 1908.) . . . 22 84 — —
Buza (októberre 1908.) . . . 19 40 — —
Rozs (áprilisra 1908.) . . . 20 70 — —
Rozs (októberre 1908.) . . . 17 04 — —
Zab (áprilisra 1908.) . . . 15 18 — —
Tengeri (májusra 1908.) . . . 13 20 — —

Piaci árak.

Hivatalosan feljegyzettek a Nagybecskereken, 1908.
évi március hó 27-én megtartott heti vásár alkalmával:

Buza	50 kilogramm	10 — korona
kétszeres		7 50
rozs		7 40
árpa		6 —
zab		7 50
kukorica		6 —
repcse		15 50
széna I.		8 —
II.		7 —
szalma I.		4 —
II.		5 —
burgonya 1 kilogr.		— 10
marhahús I. 1 kilogr.		1 46
II.		1 36

Dr. Brájjer Lajos távollétében a szer-
kesztésért felelős Somfai János.

A számarköhögést

a gyermekek ezen ismert rémét a SCOTT-féle
Emulsió minden esetben sikeresen gyógyítja. A
SCOTT-féle Emulsió a legjobb szer gyenge,
beteges gyermekek gyógyítására, kiknek gyorsan
visszaadja

(22k-3.3)

rózsás kerek arcukat.

Rendkívüli gyógsikere és erősítő
hatása abban leli magyarázatát, hogy
a legjobb, legtisztább és leghatá-
sosabb anyagokból állítják össze,
melyek a SCOTT-féle eljárás folytán
izletes, könnyen emészthető Emul-
sióvá válnak.

A SCOTT-féle Emulsió felnöttek-
nek s agoknak époly jó és hatásos,
mint gyermekeknek.

Egy eredeti üveg ára 2 kor. 50 fillér.

Kapható minden gyógytárban.

Az Emulsió
vásárlásánál
a SCOTT-féle
módszer véd-
jegyét — a ha-
lási — kérjük
figyelembe
venni.

Meghívó.

A „Rudolfsnadi gőzmalom részvénytársaság“ t. részvényesei a rudolfsnadi olvasó- és társaságyet helyiségeiben 1908. évi április hó 9-én d. e. 9 órakor tartandó

VII. rendes közgyűlésre

ezenel meghivatnak; határozatképtelenség esetén pedig 1908. évi április hó 16-ára.

A közgyűlés tárgyai:

1. Elnök és jegyzőkönyvhitelesítő választása.
2. Az igazgatóság jelentése.
3. A felügyelő-bizottság jelentése.
4. A felmentvény megadása.
5. Az igazgatóság és felügyelő bizottság választása.
6. Két jegyzőkönyvhitelesítő választása.

Rudolfsnaden, 1908. évi március hó 26-án.

328-1.1

Az igazgatóság.

Einladung.

Die p. t. Aktionäre der „Rudolfsnader Dampfmühle-Aktiengesellschaft“ werden zu der am 9. April 1908 um 9 Uhr Vormittags im Vereinslokale des Rudolfsnader Lese- und Geselligkeits-Vereines abzuhaltenden

VII. ordentlichen

Generalversammlung

hiemit eingeladen. Diese Generalversammlung wird im Falle ihrer Beschlussunfähigkeit am 16. April 1908 wiederholt.

Tagesordnung:

1. Wahl eines Präses ad hoc und eines Schriftführers.
2. Bericht der Direktion.
3. Bericht des Aufsichtsrathes.
4. Ertheilung des Absolutariums.
5. Neuwahl der Direktion und des Aufsichtsrathes.
6. Wahl zweier Protokollsauthentikatoren.

Rudolfsnad, am 26. März 1908.

Die Direktion.

1538/1908. tkvi sz.

327-1.1

Árverési hirdetmény és árverési feltételek.

A nagybecskereki kir. törvszék tkvi hatósága közhirrre teszi, hogy Zsivku Pável végrehajtatónak Martin Toma végrehajtást szenvedő elleni 300 korona tőkekövetelés és jár. iránti ügyében az árverést elrendelte.

Ennek folytán a nagybecskereki kir. törvsz. területén lévő kistoráki 728. számú tkjvben A. I. 1. sor 451-452. hrsz. alatt felvett 400 négyszögöl területű udvar és kert, valamint az ezen épült 384. ö. i. sz. ház az 1881: LX. t.-c. 156. §-ának d) p. értelmében egészben, tehát a végrehajtáson kívül álló Martin Pável jutaléka is 834 korona kikiáltási árban 1908. évi április hó 18-ik (tizennyolcadik) napjának d. e. 10 órajakor Kistorák község házában megtartandó nyilvános árverésen a következő feltételek alatt fog eladás alá kerülni:

1. Ha a megállapított kikiáltási áron felül ígéretet senki sem tenne, az árverésre kitűzött birtok szükség esetén a kikiáltási áron alul is el lesz adandó.

2. Árverezni kívánók tartoznak az ingatlan kikiáltási árának 10%-át, vagyis 83 kor. 40 fill.-t készpénzben, vagy az 1881 évi nov. 1-ső napján 3333. szám alatt kelt m. kir. Igazságügyminiszteri rendelet 8. §-a értelmében óvadékképes érték-papírban a bírói kiküldött kezébe letenni, vagy az 1881: LX. t.-c. 170. §-a értelmében a bánatpénznek a bíróságnál történt előleges elhelyezéséről kiállított elismervényt átszolgáltatni.

Kelt Nagybecskereken, 1908. évi febr. hó 10. napján.

Rektorisz,
kir. törvszéki bíró.

= IRNOK-VÉGREHAJTÓ.

Adóügyekben, végrehajtások és könyvelésekben teljesen jártas, józan és szorgalmas egyén, rögtöni, akár két-három hónapi

alkalmaztatásra ajánlkozik.

Tudakozódhatni:

Kvatsák jegyzőnél, Szerbeleméren.

318-3.3

Ház eladás.

A Torontálvármegyei Központi Hitel-szövetkezet

tulajdonát képező, a Gimnázium-utcában fekvő ugynevezett **Maugsch-féle ház** kedvező feltételek mellett eladó.

Venni szándékozók a nevezett szövetkezetnél nyerhetnek értesítést.

286-17.4

Hirdetmény.

Közhirrre tétetik, hogy Tomasoavác községében

egy 2 éves szürke koca

gazdátlanul találtatott. Ha igazolt tulajdonosa folyó hó 31-éig nem jelentkezik, ezen gazdátlan állat f. évi április hó 1-én nyilvános árverés útján el fog adatni.

Tomasoavác, 1908. évi március 23.

322-2.2

Községi előjáróság.

Nyomdász-tanuló

jó családból

azonnal felvétetik.

HIRDETÉSEK

gyárosoknak, kereskedőknek és iparosoknak, saját érdekük, hogy gyártmányukat, áru- és iparcikkeiket mennél többet hirdessék.

A hirdetések 1908. évi július hó 1-je óta bélyegmentesek és annyira olcsók, hogy aki nem hirdet, az maga ellen vét!

Hirdetések felvetetnek a „TORONTÁL“ kiadóhivatalában.